

לדברי רבי יוחנן בן נורי שהולך פגום לכהונה, יש צד לומר שגם היבמה עצמה מתחללת, וכן הגרושה שחזרה לבעלה באיסור (כן ביאר הגר"א וז' סקנ"ד) עפ"י הרמב"ם. וכן צדד הרמב"ן מד: אך למסקנתו אין לומר כן כי אף הן לא מתחלל כנ"ל. ולהריב"א אפילו לרבי יהושע היא עצמה מתחללת כנ"ל). ואין הדבר מוסכם (כן מורה פשט דברי התוס' וש"ר כאן. וע' גם בהגר"א שם).

דף טז

כג. אלו שלשה דברים אמר חגי הנביא בישובו על המדוכה?

כך מסר להם רבי דוסא בן הרקינס לחכמים: מעיד אני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר שלשה דברים: צרת הבת אסורה; עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית (כן תקנו חכמים לצורך העניים, שיוכלו להשכיר עצמם בשביעית לחרוש ולקצור, ועוד ליטול מתנות עניים); מקבלים גרים מן הקרדויים [ולא קרתויים] ומן התרמודים.

א. ישנה דעה האומרת בשם רבי יוחנן וסביא, אין מקבלים גרים מן התרמודים כדלהלן, ושמא אמורא זה סובר שלא אמרה חגי מעולם (תוס').

ב. ישנה דעת תנאים (במסכת ידים ד) שבעמון ומואב מעשרים מעשר שני בשביעית, אבל נמנו וגמרו מעשר עני, וכן נתקבל מהלכה למשה מסיני (ע' משנה ידים שם ורמב"ם מתנות עניים ו,ה) וכפי שהעידו מפי חגי הנביא.

דפים טז – יז

- כד. א. האם בני תרמוד מוחזקים כממזרים? האם מקבלים גרים מארצות שגלו שם עשרת השבטים?
 ב. עובד כוכבים שקידש בזמן הזה – האם חוששים לקידושין, שמא הוא מבני עשרת השבטים?
 ג. עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל – מה דין הולד?
 ד. ישראל שבא על נכרית – מה דין הולד?

א. נחלקו תנאים ואמוראים האם מקבלים גרים מתרמודיים או אין מקבלים, מפני שנתערבו בהם מעבדי שלמה או משום בנות ירושלים שנשאו אותן בני תרמוד בשעת החורבן והרי בניהם ממזרים ואסורים לבוא בקהל. אמרו, עתידים ישראל לעשות יום טוב כאשר תיחרב תרמוד (משום שממזרים הם ומטמעים בישראל ופוסלים אותם).

בזמן הזה כל האומות נתבלבלו, ואין חוששים לתערובת ישראל-ממזר בהם בשום מקום, אלא כל הפורש מהרוב פורש (ים של שלמה. ותמה על האגודה שהביא דברי רב אסי חוששים שמא מעשרת השבטים הוא).

ב. רב יהודה מסר בשם רב אסי, עכו"ם שקידש בזמן הזה – חוששים לקידושין, שמא מעשרת השבטים הוא. ודוקא במקום קביעותם. וכן אמר רבי יוחנן, שכל הארצות המנויות בכתוב שגלו לשם בני עשרת השבטים, כולם לפסול (שרובם ממזרים. רש"י).

רש"י: שכל קבוע כמחצה על מחצה. תוס': במקום שרובו מהם, אבל משום קבוע אין לאסור כאשר הלך הוא ממקומו ובא אצלה. לפרש"י, סובר רב אסי שישראל הבא על הנכרית הולד ממזר [והיינו כמאן דאמר גוי ועבד

הבא על בת ישראל הולד ממזר, והוא הדין להפך. (תוס'). ומשמע בתורי"ד שאינו ישראל גמור אלא חוששים לצד ממזרות שבו].

והתוס' חולקים ומפרשים משום בנות ישראל שילדו מן הנכרים, שסובר כרבי עקיבא שהולד ממזר.

שמואל חולק משום שסובר שישראל הבא על עובדת כוכבים הולד נכרי, ואין לחוש לבנות ישראל שבאותו הדור, שקבלה היא שנתקלקלו רחמיהן ולא יכלו ללדת. ויש אומרים שכך אמר שמואל: לא זוו משם עד שעשאו נכרים גמורים שנאמר בה' בגדו כי בנים זרים ילדו.

הלכה כשמואל שאין חוששים בהם לתערובת ישראל-פסול (עפ"י אור זרוע ח"א תרד בשם ר"ח).

ג. עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל – הולד כמותה (כי יסיר את בנך מאחרי – בן בתך הבא מן העובד-כוכבים קרוי 'בנך'). ולרבי עקיבא הולד ממזר (וכן נקט רב אסי. עתוס'). ולהלכה אין ממזר מחייבי לאוין.

א. אעפ"י שאינו ממזר, פסול הוא לכהונה (ע' קדושין סח; אה"ע ד,ה). ויש אומרים שאינו פסול לכהונה מן הדין אלא פגם יוחסין בעלמא (ע' בראשונים להלן כג).

ב. יש סוברים שהולד צריך טבילה לשם גירות (ערש"י קדושין סח ובפרשת אמור; תוס' קדושין עה; ובפסקי התוס' ומהרש"א. ועתוס' כאן ומהרש"א). [בספר זכר יצחק (ל) פירש דעה זו שבעצם הוא יהודי וחייב במצוות, ורק לענין פסול חיתון דינו כדין אביו. ויש מי שכתב שהאומרים שהולד גוי וטעון גירות, לא אמרו אלא כשהאם נשתמדה. וכתב שלהלכה יש לחוש לאותה שיטה באופן שכזה. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"א ה; דברות משה להלן כג). וע"ע שער המלך ואו"ש איסור"ב טו,ג]. ואולם הכרעת רוב הפוסקים האחרונים שאין לחוש לכך (ע' רעק"א יו"ד רסו,ב; פתחי תשובה ד,ה; דובב מישרים ח"א סוס"י קמג).

ד. ישראל הבא על הנכרית – הולד כמותה (כי יסיר את בנך, ולא 'כי תסיר את בנך' – בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן הנכרית קרוי בנך אלא בנה). ולכשנתגייר – ישראל כשר הוא. ישנה דעה שהולד ישראל ממזר וחוששים לקידושיו (כן פרש"י בדעת רב אסי כאמור (עתוס'). וכ"כ הריטב"א). ולהלכה הולד גוי גמור (רמב"ם איסור"ב טו,ד; אה"ע ח,ה). וכן הדין בבא על השפחה (האשה וילדיה תהיה לאדניה. עפ"י גמרא כב-כג). נראה שהבא מישראל ומשפחה אינו חייב בכבוד אביו ואף לא בכבוד אמו, שאין לו חיים. ואולם בן עבד ושפחה חייב (מנחת חינוך לג,ב).